

**Tobiáš Smolík, Joachim Pollak (1798–1879): K roli rabína v třebíčské
židovské obci 19. století
Posudek na bakalářskou práci.**

Bakalant si ve své práci vytkl za cíl „skrze případovou studii o osobě Joachima Pollaka zmapovat pravomoci, kompetence, povinnosti a další aktivity obecního rabína na Moravě 19. století“. Za pramen své práce si zvolil jedinečný archivní dokument, soubor více než čtyř set padesáti dopisů třebíčského rabína Joachima Pollaka.

Práce má velmi dobrou strukturu. Nejprve podává Pollakovu biografii. V této části práce je třeba především vyzdvihnout, že opravuje některé mylné údaje, objevující se v sekundární literatuře (např. údaj ohledně Pollakova údajného studia v Ivančicích). V druhé části svůj pramen kontextualizuje v rámci dějin epistolární kultury, židovské i nežidovské, a popisuje význam dopisních manuálů. V třetí části se věnuje fyzickému popisu samotného konvolutu, rozebírá formální stavbu jednotlivých dopisů a vnitřní členění celého souboru, rozebírá Pollakův hebrejský dukt a jeho specifika ilustruje na ukázkách. V třetí části využívá pramene k určení hlavních rolí rabína v moravské židovské obci. Zabývá se Pollakovou rolí vůdce komunity, síti moravských obecních rabínů, s nimiž udržoval písemný styk, jeho kazatelskou a pedagogickou činností a vykresluje Pollaka jako učence ovlivněného židovským osvícenstvím. Závěrečná část práce obsahuje kompletní přehled dopisů, obsažených v konvolutu.

Práce kol. Smolíka v mnoha ohledech překračuje nároky kladené na bakalářskou práci. Už samotný fakt, že bakalant přečetl, či spíše rozluštil více než čtyři sta dopisů psaných hebrejsky a v judendeutsch, svědčí o mimořádné erudici při práci s prameny a jejich interpretaci za pomoci sekundární literatury. Ocenění zasluhuje také volba velmi zajímavého tématu a dosud nezpracovaného pramene, jakož i důkladný poznámkový aparát. Jen v části zabývající se dopisními sbírkami by možná bylo vhodné zmínit, že Maimonides byl patrně prvním židovským autorem, jehož rozsáhlá korespondence byla systematicky sbírána, díky čemuž se i dochovala.

Především závěrečná, patrně nejpřínosnější část práce skýtá jedinečný materiál pro další interpretaci. Jestliže je Pollak autorem výboru svých dopisů, jak tvrdí kol. Smolík, pak se lze ptát, o jakou sebe prezentaci svým výběrem usiloval? Představuje-li daný konvolut výšeč jeho korespondence, jaká kritéria při výběru autor uplatňoval? O čem např. vypovídá fakt, že v konvolutu není zařazena korespondence s pražským vrchním rabínem Šelomem Judou Rappaportem, který byl podobně jako Pollak stoupencem haskaly a častým přispěvatelem do periodika *Bikurej ha-`itim* (nikoli *Bikurej ha-`ittim*). Znamená to, že spolu nekorespondovali, ačkoli je pojily stejné profesní a intelektuální zájmy, a jestliže tomu tak bylo, proč? Jaké jsou důvody toho, že Pollak do konvolutu zařadil např. korespondenci s předsedou rabínské konzistoře v Metách Meirem Lambertem nebo judaistou Leopoldem Dukesem, a naopak nezařadil korespondenci s dalšími představiteli haskaly? Neexistovala tato korespondence, anebo nebyla zařazena záměrně? S kterými dalšími představiteli haskaly byl v kontaktu? V této souvislosti stojí za pozornost i Pollakova publikační činnost v jeruzalémském periodiku *Ḥavašelet*. Jaké byly jeho kontakty na jeruzalémský jišuv a periodikum, které bylo tribunou chasidské minority v rámci aškenázského jišuvu v Jeruzalémě a které se stavělo proti vedení aškenázského jišuvu? Tyto otázky samozřejmě překračují rámeček bakalářské práce, ale mohou posloužit jako podnět k další práci.

Mimořádně kvalitní bakalářská práce kol. Smolíka vytčený cíl splnila: zpracovala nový materiál, který přináší nové podněty k bádání ohledně intelektuálních zájmů i každodenních profesních povinností rabína středně velké židovské obce na Moravě, a klade ho do širších dobových a lokálních souvislostí. Bakalantova studie je mimořádně vyzrálá, a proto doporučuji,

aby byla v upravené podobě (a po jazykové redakci) publikována v některém odborném periodiku.

Z uvedených důvodů doporučuji bakalářskou práci kol. Smolíka k obhajobě a hodnotím ji jako „výbornou“.

Doc. PhDr. Daniel Boušek, PhD.